

HET OUDSTE SANATORIUM IN ONS LAND

In het *N. T. v. G.* van 6 Juni j.l., blz. 1449, staat: Het Volkssanatorium te Hellendoorn was het eerste sanatorium in ons land. Het eerste sanatorium in ons land is te Heiloo geweest van dr. HOEKSTRA (1896). Kort daarop stichtte dr. HAENTJES te Putten op de Veluwe zijn sanatorium. De 4 gebouwen van dit laatste zijn er nog (aan den weg naar Ermelo). Ik meen zelfs, dat ook Oranje-Nassau's Oord reeds vóór het sanatorium te Hellendoorn geopend was.

Nunspeet, 8 Juni 1942

A. VERSCHOOR

ZOUTLOOS DIEET OF ABSOLUUT MELKDIEET

In mijn artikel heb ik niets willen verklaren, doch enkel het feit in herinnering gebracht, dat de oorlog ons reeds in 1914—'18 een dieetprophylaxis voor de zwangeren heeft geleerd, die van de prophylaxis met het eiwitrijke dieet, zooals collega LINDEBOOM op theoretische gronden aanbeveelt, belangrijk verschilt. Ongetwijfeld leeft ons volk thans wel in hoofdzaak van koolhydraten, en zijn vet en eiwit schaarsch; dit geldt ook voor de zwangeren, die behalve extra koolhydraten 3 l melk per week toegewezen krijgen, gedurende eenige maanden. Na ruim een jaar is geen toeneming van eclampsie of intoxicatie waargenomen. Mocht op den duur werkelijk een afneming worden vastgesteld, dan meen ik, dat het blockadedieet van toen, identiek is met ons dieet van thans, op grond van de gelijkheid der uitwerking. Wij kunnen het derhalve rustig aan den tijd overlaten de bewerkingen van GESSNER, die in strijd zijn met alles wat ik tot nu toe over de blockade las of vernam, te verifiëren.

In dit verband verdient nog een bekend feit, ontleend aan de „Geomedizin" (DE SNOO) vermelding: Ned. Indische artsen verklaren eenstemmig, dat eclampsie en intoxicatie bij den Inlander niet voorkomen. Wanneer ik nu zeg, dat de voeding der Inlanders uit rijst bestaat, dus koolhydraatrijk, eiwit- en vetarm is, stel ik een feit vast, maar tracht niets te verklaren. Deze zaak is m.i. van belang, aangezien het gaat om de juiste dieetprophylaxis der zwangeren, ook in tijden van overvloed; de ervaringen uit den vorigen oorlog en daarna maken het waarschijnlijk dat op dit gebied in tijden van overvloed nog verbetering te bereiken is. Ik geloof niet, dat deze ziekten geheel zullen verdwijnen; de voedingsfactor is alleen de (belangrijke) exogene factor. Van den even belangrijken endogenen factor werd ik mij eenigen tijd geleden weer bewust. Een moeder van drie kinderen, die alle vorige zwangerschappen zonder moeite had doorstaan, kreeg tijdens de vierde zwangerschap bij eenzelfde dieet als andere malen in 1941 plotseling een nephropathie (3 per duizend eiwit, oedemen, geen bloeddrukverhooging); ik heb mij daarover zeer verbaasd, totdat de geboorte eenigermate opheldering gaf. Er werd een niet gediagnosticeerde tweeling geboren. In zoo'n geval spreken wij gaarne van te zware belasting. Deze heeft bij de primigravidae (die gemakkelijk eclampsie krijgen) ook invloed; bij een volgende zwangerschap zijn de primigravidae dan „geïmmuniseerd" (SEITZ) en verdragen de zwangerschap. Bij mijn patiënt e meen ik, dat de endogene factor gelocaliseerd was in de tweelingen met aanhangsels.

In een ander geval, een primigravida betreffende, dat met hypertensie verliep, kwam een anencephale vrucht te voorschijn. De combinatie van nephropathie der moeder met anencephalie der vrucht is bekend. Moet men ook thans in de vrucht een endogenen factor zoeken? De anencephaal bezit geen goed aangelegde bijnierschors (wel merg?). Is hierdoor de Na-ionenconcentratie gestoord? Ontstaat hierdoor hypertensie? Voorloopig ijdele speculatie, doch onmiskenbaar is hier een endogene factor.

De eenige conclusie die ik tot nu toe getrokken heb is deze, dat blijkbaar een schraal dieet, hoofdzakelijk uit koolhydraten bestaande, voor zwangeren doelmatiger is dan het „eten voor twee", in tijden van overvloed nog al in gebruik, omdat men meent, dat dit noodzakelijk is. Weliswaar schijnt deze schraalheid zoover te gaan, dat de mensch zich zonder noodzaak haast niet zulke opofferingen wil getroosten. In tijden van overvloed is daarom m.i. soms de schildklierprophylaxis aangewezen. Door schildkliertoevoer bereikt men kunstmatig deze schraalheid van dieet door eiwit- en vetverbranding. De goede resultaten, die VAN DER HOEVEN Jr. met de schildklierprophylaxis wist te bereiken,